

BÖLÜM 2

GÖZETLEYEN VE GÖZETLENEN DÜNYADA DÖNÜŞEN MAHREMİYET ALGISI VE DİJİTAL ŞİDDET

■ Anıl ÖZGÜÇ¹

Bu bölümün yazılma fikri bir gazete haberinden doğdu. Haber, 2018 yılında birkaç gazetenin internet sitesinde kendisine küçük bir yer bulmuştu ve şu şekildeydi: “H.Ç. isimli kişi WhatsApp profil fotoğrafını beğenmediği sevgilisini 50 bıçak darbesiyle öldürdü” (1). Bu haber, “Yeni teknolojiler yeni kavramlar üretiyor mu?, Mahrem olan ve mahremiyet algımızı dönüştürüyor mu? Eğer bu değişikliklere neden oluyorsa, yeni suç türleri tanımlamak ve/veya bu suç türlerine karşı yeni düzenlemelere gereksinim duyulacak mı?, İnternet teknolojisi ve sosyal medya bizi nasıl dönüştürdü?” soruları üzerine düşünmeye ilham oldu. Bu yazı, internet, sosyal ağlar, yeni iletişim teknolojileri ve sosyal medya kültürünün, gözetleyen ve gözetlenen insanın mahremiyet algısını yeniden yapılandırma ve dönüştürme süreçleri ile bu değişikliğin, yeni suç türleri oluşturma potansiyeli üzerine düşünme ve yeni çalışmalar dizayn etme motivasyonu yaratmayı amaçladı.

GİRİŞ

Neil Postman toplumun iletişim şeklinin kültürü belirlediğini söylüyor. Kültür iletişimle başlar, iletişimle iletilir. Metaforlar, simgeler, semboller kültürün içeriğini oluşturur. Kitle iletişim araçlarını kültür içeriğinden ayrı düşünmek mümkün değildir ve kültür, günümüzde kitle iletişim araçlarının sunduğu malzemeler üzerinden işler (2).

Çoğu iletişim bilimcinin, teknolojinin yani aracın doğuştan iyi ya da kötü olmadığı ve aracın değerinin nasıl kullanıldığı ile şekillendiği görüşü, Marshall McLuhan’ın bu görüşün tam tersini ifade ettiği “The medium is the message” (Araç mesajdır) cümlesinde somutlaşan düşüncesiyle sarsılmış görünmektedir. Araç insanın uzantısıdır ve bu uzantı akla gelen her şeyi kapsar. Söylenen veya yazılan sözcük, giysi, ev, para,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Rumeli Üniversitesi, SHMYO, anilozguc@gmail.com

KAYNAKLAR

1. <https://www.haber3.com/guncel/3-sayfa/whatsapp-profil-fotografi-cinayeti-haberi-4925599> Son Erişim Tarihi: 24.06.2023
2. Avcı A. "Her Zaman Çevrimiçi" Olmak, Epokhé Sosyal Bilimler Dergisi. 2017;1(1):1-24.
3. Rigel N. Kadife Karanlık: 21. Yüzyıl iletişim çağını aydınlatan kuramcılar, Su Yayınları; 2005.
4. Nalçaoğlu N. Yeni Toplumsal İletişim Ethos'u: İstanbul Gençliği ve İletişim Teknolojileri Kullanımı, İçinde: Telli Aydemir A, editör. Katılımın "e-hali" Gençlerin sanal alemi. İstanbul; Alternatif Bilişim; 2011. 163-186.
5. Wearesocial & Hootsui, 2022. <https://wearesocial.com/cn/wp-content/uploads/sites/8/2022/01/DataReportal-GDR002-20220126-Digital-2022-Global-Overview-Report-Essentials-v02.pdf> "Digital 2022 Global Overview Report"
6. Karadoğan İsmayilov E, Sunal G. Gözetlenen ve Gözetleyen Bir Toplumda, Beden ve Mahremiyet İlişkisi: Facebook Örneği. Akdeniz İletişim Dergisi. 2012;(18):21-41.
7. Bentham J. Panoptikon: Gözün İktidarı. İstanbul: Su Yayınları; 2008.
8. Grimal P. Mitoloji Sözlüğü. 1. Baskı. İstanbul: Sosyal Yayınlar; 1997.
9. Yanık A. Bir süperpanoptikon olarak yeni medya: Yeni medya ışığında gözetimin eleştirisi. Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi. 2017;5(2):784-800. <https://doi.org/10.19145/e-gifder.316537>
10. Foucault M. Hapishanenin Doğuşu. İstanbul: İmge Yayınları; 1992.
11. Bauman Z, Lyon D. Akışkan Gözetim. İstanbul: Ayrıntı Yayınları; 2021.
12. Gandy OH. Coming to Terms with Chance: Engaging Rational Discrimination and Cumulative Disadvantage. 1st ed. Routledge; 2016.
13. Poster M. The Second Media Age. 1st ed. Massachusetts: Blackwell; 1996.
14. Mathiesen T. The Viewer Society: Michel Foucault's 'Panopticon' Revisited. Theoretical Criminology. 1997;1(2):215-234. <https://doi.org/10.1177/1362480697001002003>
15. Toprak A, Yıldırım A, Aygül E, Binark M, Börekçi S, Çomu T. Toplumsal Paylaşım Ağı Facebook: "Görülüyorum Öyleyse Varım!" İstanbul; Kalkedon Yayınları; 2009.
16. Balcı Ş, Kocaman MT. Panoptikondan Banoptikona İktidar Mekanizmasındaki Dönüşüm. Kritik İletişim Çalışmaları Dergisi. 2022;(1):33-50.
17. Kocabay Şener N. Eğlencenin Gözetleme Hali Ya Da Eğlence Endüstrisinde Görünen Ya Da Gören Olmak. TRT Akademi. 2016;1(1):50-70.
18. Rigel N. Rüya Körleşmesi. İstanbul: Derin Yayınları; 2000.
19. Han BC. Yorgunluk Toplumu. İstanbul: Açılım Kitap; 2019.
20. Campbell KW. Asrın Vebası: Narsisizm İletisi. İstanbul: Kaknüs Yayınları; 2010.
21. Niedzwiecki N. Dikizleme Günlüğü. İstanbul: Ayrıntı Yayınları; 2019.
22. Aydın AF. Gösteri Toplumu Yeni Panoptikonu Olarak Sosyal Medya. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırma Dergisi. 2020;9(3):2573-2594. <https://doi.org/10.15869/itobiad.735793>
23. Arslantaş-Tokaş S, Binark M, Dikmen ES, Fidaner IB, Küzeci E, Özaygen A. Türkiye'de Dijital Gözetim T.C. Kimlik Numarasından E-Kimlik Kartlarına Yurttaşın Sayısal Bedenleniş. İstanbul: Alternatif Bilişim Derneği; 2012.
24. Debord G. Gösteri Toplumu. İstanbul: Ayrıntı Yayınları; 2021.
25. Goffman E. Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu. İstanbul: Metis Yayınları; 2009.
26. Alanka Ö, Cezik A. Dijital Kibir: Sosyal Medyadaki Narsistik Ritüellere İlişkin Bir İnceleme. TRT Akademi. 2016;1(2):550-569.
27. Binark M. Kimlik(lenme): Dipnotsuz İletişim ve Etnik Laflama Odaları, İçinde: Binark M, Kılıçbay B. derleyenler. İnternet Toplum Kültür. İstanbul: Epos Yayınları; 2005.
28. Zhao S, Grasmuck S, Martin J. Identity Construction On Facebook: Digital Impoverment In Anchored Relationships. Computers in Human Behavior. 2008(24);1816-1836.

29. Park RE. Race and Culture, Illinois: The Free Press; 1950. İçinde: Gofmann E. Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu. İstanbul: Metis Yayınları; 2009.
30. Timisi N. Sanallığın Gerçekliği: İnternetin Kimlik ve Topluluk Alanlarına Girişi. İçinde: Binark M, Kılıçbay B. derleyenler. İnternet Toplum Kültür. İstanbul: Epos Yayınları; 2005.
31. Yüksel M. Modernleşme ve Mahremiyet. Kültür ve İletişim. 2003;6(1):75-108.
32. Beceni Y, Uçkan Ö. Bilişim-İletişim Teknolojileri ve Ceza Hukuku. Türkiye Bilişim Şurası Hukuk Çalışma Raporu. Ankara: 2002.
33. Şener G. Sosyal Ağlarda Mahremiyet ve Yeni Mahremiyet Stratejileri, Yeni Medya Çalışmaları 1. Ulusal Kongresi Bildiriler Kitabı, Kocaeli Üniversitesi, 2013.
34. Altman R. The Environment And Social Behavior: Privacy, Personal Space, Territory, Crowding. 1st ed. Brooks/Cole Pub.1975.
35. Lyon D. Elektronik Göz. İstanbul: Sarmal Yayınevi; 1997.
36. Habermas J. Kamusalın Yapısal Dönüşümü. İstanbul: İletişim Yayınları; 2015.
37. Işıkddoğan O. Görsel kültürde bir tüketim nesnesi olarak beden: video klipler örneği [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyol Bilimler Enstitüsü; 2007.
38. Çetin E. Sosyal Paylaşım Ağlarında Fotoğraf, Yer/Mekân Bildirim Paylaşımları Ve Mahremiyet: Facebook Örneği. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi. 2015; 8(41):779-788.
39. Bauman Z. Akışkan Aşk. İstanbul: Alfa Yayıncılık; 2017.
40. Burton P, Mutongwizo T. Inescapable Violence: Cyber Bullying And Electronic Violence Against Young People In South Africa. Centre For Justice And Crime Prevention. 2009;(8):1-12.
41. Li Q. Cyberbullying In High Schools: A Study Of Students' Behaviors And Beliefs About This New Phenomenon. Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma. 2010;19(4):372-392.
42. Stepanović I. Privacy Online: New Forms Of Domestic Violence In The Age Of Digital Surveillance. Zbornik Instituta Za Kriminološka I Sociološka İstraživanja. 2016;35(1):95-104.
43. Benjamin W. Fotoğrafın Kısa Tarihi. İstanbul: Agora Kitaplığı; 2012.
44. Parsons S. Privacy, Photography and the Art Defense. 2012. <https://ampd.yorku.ca/wp-content/uploads/2012/06/test-Parsons-Privacy-photography-and-the-art-defense-2012.pdf> Erişim Tarihi: 05.05.2023
45. Ridley L. Revenge Porn Is Finally Illegal: Who Are The Victims And Perpetrators Of This Growing Phenomenon? Huffington Post. 2015. https://www.huffingtonpost.co.uk/2015/04/12/revenge-porn-law_n_6630730.html Erişim Tarihi: 05.05.2023
46. Rotenberg M, Scott M, Horwitz J. editors. Privacy in the modern age: the search for solutions. New York: The New Press; 2015.
47. Kelly KA. Domestic violence and the politics of privacy. New York: Cornell University Press; 2003.
48. Wolak J, Finkelhor D. Sexting: a typology. Durham, NH: Crimes Against Children Research Center; 2011.
49. Lenhart A. Teens and sexting: How and why minor teens are sending sexually suggestive nude or nearly nude images via text messaging. Millennials: A Portrait of Generation Next, PEW Internet & American Life Project, PEW Research Center: Washington DC; 2009.
50. Goodman E. It's not about sex: Sexting is really about trust, and the violation thereof. Pittsburgh Post-Gazette: Pittsburgh PA; 2009.
51. Brosch A. When the child is born into the internet: sharenting as a growing trend among parents on Facebook. Adam Marszałek Publishing House. 2016;43(1):225-235.
52. Collins DA, Tully LA, Piotrowska J, Hawes DJ, Dadds MR. Perspectives on ParentWorks: learnings from the development and national roll-out of a self-directed online parenting intervention. Internet Interventions. 2019;15(19):52-59.
53. Breitenstein SM, Gross D. Web-based delivery of a preventive parent training intervention: a feasibility study. Journal of Child and Adolescent Psychiatric Nursing. 2013;26(2):149-152.

54. Blum-Ross A. Sharenting: parent bloggers and managing children's digital footprints, Parenting for a digital future, The London School of Economics and Political Science. 2015.
55. Siibak A, Traks K. The Dark Sides Of The Sharenting. *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*. 2019;11(1): 115-121.
56. Fox AK, Hoy MG. Smart devices, smart decisions? Implications Of Parents' Sharenting For Children's Online Privacy: An Investigation Of Mothers. *Journal of Public Policy & Marketing*. 2019;38(4):414-432.
57. Cataldo I, Lieu AA, Carollo A, Bornstein MH, Gabrielli G, Lee A, Esposito G. From the Cradle to the Web: The Growth of "Sharenting"—A Scientometric Perspective. *Human Behavior and Emerging Technologies*. 2022. <https://doi.org/10.1155/2022/5607422>
58. Archer C. How influencer 'mumpreneur' bloggers and 'everyday' mums frame presenting their children online. *Media International Australi*. 2019;170(1):47-56.
59. <https://www.esafety.gov.au/parents/children-under-5/online-safety-for-under5s-booklete-Safety.gov.au> Erişim Tarihi: 11.06.2023
60. <https://www.avgdigitaldiaries.com/post/41940227757/avg-digital-diaries-a-look-at-how-technology> Erişim Tarihi: 14. 06.2023
61. Davis MM. Parents on Social Media: Likes and Dislikes of Sharenting. C.S. Mott Children's Hospital. University of Michigan System. 2015. <https://mottpoll.org/reports-surveys/parents-social-media-likes-and-dislikes-sharenting>
62. <https://www.yahoo.com/news/mom-my-son-was-digitally-kidnapped-what-112545291567.html> Erişim Tarihi: 20.06.2023
63. <http://www.wpbf.com/news/south-florida/palm-beach-county-news/mean-moms-bash-ugly-toddlers-in-secret-facebookgroup/22839404> Erişim Tarihi: 24.06.2023
64. <https://www.ntv.com.tr/turkiye/blogger-anne-mahkemede-cocuklarini-kaybetti,qS8Pj79Z-cOSNNhjagnJu8A> Erişim Tarihi: 24.06.2023